

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2017)

Opgave Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Schoolgebouwen primair en voortgezet onderwijs: de praktijk gecheckt (4 februari 2016)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van OCW</p> <p>Wij bevelen de minister van OCW aan om de (bestaande) ambities van Rijk op het terrein van onderwijs-huisvesting helder te formuleren en eenduidig vast te leggen in wettelijke vereisten. Tevens geven we de minister van OCW in overweging de doorwerking van de wettelijke vereisten in de VNG-modelverordening met de VNG te bespreken.</p>	<p>De minister doet geen toezegging op deze aanbeveling. De minister van OCW is er geen voorstander van, in wet- en regelgeving vast te leggen wat in dit verband 'goed' is, omdat dit het ambitieniveau en verantwoordelijkheidsgevoel bij schoolbesturen en gemeenten zou kunnen afzwakken. De minister ziet in de praktijk voldoende voorbeelden van goede, frisse en functionele schoolgebouwen. Die gemeenten en schoolbesturen hebben geen wet- en regelgeving nodig gehad om dat resultaat te bereiken.</p>	<p>Wij wijzen erop dat zijn geuite ambities bij betrokkenen - leerlingen en hun ouders, leraren en schoolleiders - verwachtingen wekken, namelijk dat die ambities het beleid van de staatssecretaris beschrijven en dat dit beleid ook uitgevoerd zal worden.</p>	<p>OCW - Geen actie¹</p>
<p>Aan de minister van OCW</p> <p>Wij brengen opnieuw onze eerdere aanbeveling aan de minister van OCW naar voren uit ons onderzoek "Kunnen basisscholen passend onderwijs aan?" om de structurele bekostiging van het basisonderwijs (en daarbinnen de materiële en personele componenten) te evalueren zoals bij de invoering van de lumpsumsystematiek is toegezegd. Schoolbesturen financieren hun huisvestingslasten uit de materiële instandhoudingsbijdrage die onderdeel uitmaakt van hun lumpsum - al zijn ze vrij zelf te bepalen hoeveel van hun lumpsum ze aan 'personeel' en 'materieel' uitgeven. De ontoereikendheid van de materiële bekostiging waarover we in 2013 rapporteerden is een punt van zorg, ook in het licht van de opgave waar schoolbesturen voor staan.</p>	<p>In het primair onderwijs geldt een wettelijke verplichting om de materiële instandhouding vijfjaarlijks te evalueren. Bij de behandeling van het wetsvoorstel overheveling buitenonderhoud heeft de minister aangegeven deze evaluatie te gaan verbreden met technische en gebruikaspecten. De minister zal de inzichten uit deze evaluatie gebruiken bij de modernisering van de bekostiging, waarover de minister op dit moment met de sector in gesprek is. Wanneer deze modernisering van kracht is geworden, zal de minister dit na enkele jaren evalueren.</p>		<p>OCW - Actie is in uitvoering²</p>

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van OCW</p> <p>We bevelen de minister van OCW aan het onderwerp onderwijshuisvesting nadrukkelijk te betrekken bij zijn ambities om meerjarige regionale gebiedsplannen van de grond te krijgen in alle gemeenten met leerlingendaling.</p>	<p>De oplossing voor deze problematiek ligt in de regio. Schoolbesturen en gemeenten moeten tijdig samen om tafel gaan om een meerjarig gebiedsplan voor het onderwijsaanbod op te stellen, zodat alle partijen weten waar zij aan toe zijn en hun processen en begrotingen daarop kunnen afstemmen. De minister stelt extra middelen beschikbaar aan schoolbesturen die, samen met gemeenten, een procesbegeleider willen aanstellen die de totstandkoming van zo'n gebiedsplan stimuleert. De minister heeft accountmanagers aangesteld die over de noodzakelijke gebiedsplaning in gesprek gaan met schoolbesturen en die bijeenkomsten organiseren met gemeenten.</p>		<p>OCW - Actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de ministers van OCW en BZK</p> <p>Het is denkbaar dat de lokale financiële situatie - buiten de schuld of verantwoordelijkheid van lokale partijen - zodanig nijpend is, dat deze in de weg staat aan de oplossing van een evident ondoelmatige huisvestingssituatie. Wij geven de bewindshouders van OCW en BZK in overweging, te bezien of de rijksoverheid in dergelijke gevallen de lokale partijen eenmalig financieel tegemoet zou moeten komen om de impasse te doorbreken.</p>	<p>De ministers nemen deze aanbeveling niet over. De Rekenkamer geeft de minister van BZK en de minister van OCW in overweging om te bezien of aan bepaalde gemeenten, waarin de lokale financiële situatie door dalende leerlingenaantallen zeer nijpend is, het Rijk eenmalig financieel tegemoet kan komen. De leegstand als gevolg van dalende leerlingenaantallen is echter een probleem dat om een structurele organisatorische oplossing vraagt. Ook voor de personele kosten moet tijdig een meerjarige planning worden gemaakt. Aangezien het niet om een eenmalig probleem gaat, ligt een oplossing in de vorm van een eenmalige tegemoetkoming dan ook niet voor de hand.</p>		<p>BZK - Geen actie³ OCW - Geen actie⁴</p>

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van OCW</p> <p>Op grond van ons onderzoek doen wij geen aanbeveling om het stelsel fundamenteel te herzien. Binnen het huidige stelsel zijn nog mogelijkheden om het gebrek aan goede prikkels te adresseren. In dit verband bevelen we de minister van OCW aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hervorm de procedure voor nieuwbouw van onderwijshuisvesting in de onderwijswetten en laat deze (zoveel mogelijk) aansluiten bij de vierjarige raadsperiode van gemeenten. De integrale huisvestingsplannen die veel gemeenten nu al hebben kunnen daarbij als voorbeeld dienen waarbij wel van belang is dat deze strategisch zijn (en niet alleen operationeel) én juridische status hebben. In dergelijke plannen moet ook aandacht zijn voor het vraagstuk van schoolgebouwen. • Regel wettelijk wie verantwoordelijk is voor renovatie van schoolgebouwen, want in de praktijk komen gemeenten en schoolbesturen hier samen niet altijd goed uit. • Laat het financiële toezicht op schoolbesturen aansluiten bij de toegenomen financiële risico's van schoolbesturen op huisvestingsvlak, bijvoorbeeld door in de risicoanalyse extra alert te zijn op schoolbesturen waaraan huisvestingsmiddelen zijn doorgedecentraliseerd. 	<p>De minister deelt de visie van de Rekenkamer dat er binnen de huidige verantwoordelijkheidsverdeling nog mogelijkheden zijn tot verbetering, en dat de verantwoordelijkheidsverdeling op zichzelf niet herzien moet worden.</p> <p>In 2016 wil de minister met deze partijen (VNG, PO-raad en VO-raad) verschillende thema's (verder) verkennen. De minister heeft begrepen dat de sectorraden en de VNG ook onderling gesprekken voeren over waar zij elkaar kunnen vinden op deze thema's. Waar mogelijk en wenselijk zal de minister, samen met deze partijen, voor het eind van het jaar (2016) met voorstellen komen. Wat de minister betreft gaat dit gesprek over verbetering verder dan de meerjarige integrale huisvestingsplannen en renovatie die de Rekenkamer noemt.</p> <p>De staatssecretaris ziet de aanbeveling om in het toezicht op schoolbesturen rekening te houden met huisvesting als een ondersteuning van mijn beleid. De Inspectie van het Onderwijs gebruikt doordecentralisatie op dit moment al als een indicator in de risicoanalyse en kijkt daarnaast ook naar de verhouding tussen personele en materiële lasten.</p>	<p>We kijken met belangstelling uit naar de samenwerkingsagenda waaraan de PO-Raad en de VNG werken, om knelpunten rond onderwijshuisvesting op te lossen. Uit de reacties blijkt dat alle partijen toe willen naar meerjarige planperiodes, dus het lijkt ons aannemelijk dat ze in elk geval over dat punt overeenstemming zullen bereiken. We nemen er kennis van dat de minister samen met deze partijen en de VO-raad verdere voorstellen wil formuleren, uiterlijk eind 2016. We vragen ons af of in die voorstellen ook een bestuurlijke rol is weggelegd voor de minister of het ministerie, daar waar lokale partijen er niet samen in slagen de onderwijshuisvestingsvraagstukken op te lossen. Gegeven het feit dat de publieke middelen op centraal niveau geïnd en verdeeld worden, en in het licht van de geschetste transitieopgave met betrekking tot onderwijshuisvesting is een actieve en waar nodig activerende rol van de minister zeker het overwegen waard.</p>	<p>OCW - Actie is in uitvoering⁵</p>

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van OCW en de minister van BZK</p> <p>Bezie wat de rijksoverheid kan doen om de lokale checks and balances te verstevigen. Besteed daarbij ook uitdrukkelijk aandacht aan de vraag hoe de gemeenteraad beter in positie kan worden gebracht om de taakuitvoering door de gemeente te controleren en aan de versterking van de lokale rekenkamerfunctie, in lijn met de maatregelen uit het “Actieplan lokale rekenkamers” van juli 2015.</p>	<p>De minister van OCW wil de vijfjaarlijkse evaluatie van de materiële instandhouding verbreden met kwalitatieve en functionele aspecten. De minister wil hierbij, in samenspraak met de VNG en de minister van BZK, ook de inkomsten en uitgaven van de gemeenten betrekken, en de vormgeving van de lokale verordeningen huisvestingsvoorzieningen. Verder wil de minister beter zicht krijgen op hoe gemeenten omgaan met aanvragen voor nieuwbouw en hoe schoolbesturen dit beoordelen.</p> <p>Een belangrijk orgaan bij de lokale controle op de taakuitvoering door gemeenten is de lokale rekenkamer. Om de effectiviteit van dit orgaan te vergroten heeft de minister van BZK in het Actieplan lokale rekenkamers aangekondigd in 2016 een wetsvoorstel aan de Tweede Kamer te sturen.</p>		<p>BZK - Actie is in uitvoering⁶</p> <p>OCW - Actie is in uitvoering</p>

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van OCW en de minister van BZK</p> <p>Bezie de mogelijkheden tot verbetering van bestaande data omtrent onderwijshuisvesting, op transparante en toegankelijke wijze samengebracht en als open data beschikbaar gesteld. Ook dat verstevigt de lokale checks and balances.</p>	<p>De komende jaren werkt de minister met de sectorraden aan het beschikbaar stellen van meer en betere open data en indicatoren om transparantie in het primair en voortgezet onderwijs te bevorderen. In de brief aan de Tweede Kamer van 26 oktober 2015 schreef de minister dat er voor de publicatie van gegevens over onderwijs het principe wordt gehanteerd: 'alles openbaar, tenzij'. De minister meldt ook de vestigingsgegevens van instellingen in het Basisregister Onderwijs (bron) te zullen verbeteren, waarna deze beter gekoppeld kunnen worden aan andere registers met data over onderwijshuisvesting.</p>	<p>We zijn verheugd dat de minister voor onderwijsdata uitgaat van het principe 'openbaar, tenzij'. Dat maakt het straks voor alle betrokkenen (ouders en leerlingen, gemeenten en schoolbesturen), hopen wij, mogelijk tot beter onderbouwde oordelen en keuzes te komen. We wijzen er wel op dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informatie over het onderhoudsniveau van schoolgebouwen nu nog niet systematisch als overheidsinformatie beschikbaar is, dus dat openbaarmaking van tot nu toe niet-openbare gegevens op dit punt geen verbetering betekent en • dat de problemen rond de vestigingsgegevens van schoolgebouwen deels terug te voeren zijn op de betrouwbaarheid van de Basisregistraties Adressen en Gebouwen van het Kadaster en niet kunnen worden opgelost door verbetering van het Basisregister Onderwijs. 	<p>OCW - Actie is in uitvoering BZK - Actie is in uitvoering</p>

1 Bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

2 Evaluatie van materiële instandhouding is uitgevoerd, beleidsreactie is 7 mei 2017 verzonden aan de Tweede Kamer (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/05/09/kamerbrief-evaluatie-materiele-instandhouding-primair-onderwijs>). Monitor huisvesting wordt tweede helft 2017 opgeleverd.

3 Aanbeveling wordt niet overgenomen.

4 Bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

5 Eind 2016 hebben PO-raad, VO-raad en VNG een voorstel gestuurd aan de Staatssecretaris van onderwijs om knelpunten binnen het stelsel aan te pakken. De staatssecretaris heeft aangegeven dit voorstel graag verder samen uit te werken (zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/12/23/kamerbrief-met-reactie-op-voorstel-po-raad-en-vo-raad-vng-over-bekostiging-renovatie>). Dit loopt nu. Hierin worden ook de procedures voor nieuwbouw en renovatie meegenomen.

6 Eind 2016 hebben PO-raad, VO-raad en VNG een voorstel gestuurd aan de Staatssecretaris van onderwijs om knelpunten binnen het stelsel aan te pakken. De staatssecretaris heeft aangegeven dit voorstel graag verder samen uit te werken (zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/12/23/kamerbrief-met-reactie-op-voorstel-po-raad-en-vo-raad-vng-over-bekostiging-renovatie>). Dit loopt nu. Onderdeel daarvan is in kaart brengen waar knelpunten zitten op het terrein van nieuwbouw, onderhoud en renovatie en hoe deze knelpunten aan te pakken.